

Pe ist deal, pe ceea vale
Cântece de demult

Fonoteca arhivei de folclor
„Vasile Adăscăliței”

Pe ist deal, pe ceea vale
Cântece de demult (1)

© Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui

<https://biblioteca-digitala.ro>

PE IST DEAL, PE CEEA VALE

CÂNTECE DE DEMULT

Voce: Raluca Radu

Aranjament instrumental (1) și melodii acapella – Taraful ansamblului „Trandafir de la Moldova”, Huși:

Valerică Petraru – vioară(coord.), Damian Arhire – contrabas, Alexandru Mihai – țambal, Gheorghe Noia – cobză, Leon Gică – braci;

CD-ROM 1 – nr. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19;

CD-ROM 2 – nr. 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20.

Aranjament instrumental (2), București:

Bogdan Simion – cobză (coord.), Gabriel Crivăț – nai, Ștefan Mitulinovici – caval și fluiet;

CD-ROM 1 – nr. 2, 11, 13, 20; **CD-ROM 2** – nr. 1, 8, 14.

Consultanți: Prof. Maria și Mihai Cornea

**FONOTECA ARHIVEI DE FOLCLOR
„VASILE ADĂSCĂLIȚEI”**

**PE IST DEAL, PE CEEA VALE
CÂNTECE DE DEMULT**

Text & antologie: Lucian-Valeriu Lefter

2020

Consiliul Județean Vaslui
Centrul Județean pentru Conservarea
și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui
Manager: Lucian Onciu

Editor: Lucian-Valeriu Lefter

Grafică: Anca Isabela Iacob

Ilustrația copertilor: detalii de pe ceramică decorativă (ciobanul) și de pe un ștergar (Pomul Vieții și motiv tricolor) – obiecte din perioada interbelică; colecția etnografică Costel și Elena Rotaru, Tăcuta – Vaslui.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Pe ist deal, pe ceea vale. Cântece de demult / text & antolog.:

Lucian-Valeriu Lefter. – 2020

ISBN 978-606-744-164-2

I. Lefter, Lucian-Valeriu (text; antolog.)

Spre amurgul vieții, profesorul universitar Vasile Adăscăliței (1929–2007)¹ a întocmit opusul activității sale publiciste de peste 350 de titluri (articole, materiale, studii, lucrări științifice), orânduite cronologic într-o broșură întocmită în 2004. Cercetările sale au avut în vedere obiceiul alaiurilor din jocurile cu măști, datini și practici rituale de Anul Nou, dar mai cum seamă teatrul popular de influență livrescă, fiind deschizător de drum în acest

¹ Pentru activitatea științifică și bio-bibliografie, v. Vasile I. Schipor, *O viață închinată cercetării științifice*, în Vasile Adăscăliței, *România de Sus. Repere etnologice*, cu o prefață de Vasile I. Schipor și o postfață de Victor Iosif, Rădăuți, 2004, p. 3-11; Lucia Cireș, *Vasile Adăscăliței: Referințe bio-bibliografice*, în Vasile Adăscăliței, *Teatrul popular de Anul în Moldova*, Ediție îngrijită de Lucian-Valeriu Lefter, Iași, 2015, p. 618-620.

domeniu, scriind primul studiu de acest fel de la noi², continuat de alte studii³ și volume, însă preocuparea fundamentală a activității sale de o viață a fost întemeierea unei arhive de folclor, așa cum însuși a reiterat într-un articol apărut în 2002⁴. Vreme de jumătate de secol, începând din 1950, când era încă student, a tot „sporit și consolidat” arhiva Seminarului de Folclor de la Universitatea din Iași, cu peste 40.000 de piese, dintre care înregistrări pe aproape 400 de benzi de magnetofon, cu anchete directe de pe teren, și în jur de 4000 de dosare cu note manuscrise ale anchetelor indirecte. Alături de cele două fonduri, existau aproximativ 1000 de fotografii alb-negru și diapozitive.

L-am cunoscut pe profesorul Vasile Adăscăliței în ultimii săi ani, prin intermediul profesorului Dan Ravaru (1941–2020),

² V. Adăscăliței, *Aspecte din dramaturgia populară. Teatrul popular de haiduci*, în „Limba și literatură”, II, 1956, p. 8-14.

³ Inclusiv un subcapitol din *Istoria teatrului în România*, apărut sub îngrijirea acad. G. Oprescu, vol. I, De la începuturi până la 1848, p. 126-130.

⁴ *Prezența Bucovinei în Arhiva Seminarului de Folclor al Facultății de Litere de la Universitatea „Al.I.Cuza” din Iași*, în „Țara Fagilor”, s.n., Suceava, an X, nr. 2, ianuarie-martie, 2002, p. 4-5.

folclorist, care i-a fost student. Mai întâi, în 2005, cu sprijinul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui, a fost tipărit volumul cu studiile sale care acoperă preponderent aria județului Vaslui⁵, apoi, în același an, mi-a încredințat 105 dintre benzile de magnetofon din fonoteca arhivei Seminarului de Folclor, numerotate între 8 și 316, care conțin și înregistrări din localitățile județului Vaslui, pentru a fi digitizate, operațiune care a putut fi începută abia în 2014. Între timp, Vasile Adăscăliței trecuse la cele veșnice, în vara anului 2007, dar vorbele sale parcă le aud și acum, întrebându-mă, din când în când, cu o expresie a culturii populare pentru sfârșitul trieratului de grâu la arie, dacă vor fi gata până se va strânge funia de par...

⁵ Vasile Adăscăliței, *Un pol de contribuții etnografico-folcloristice privind realitățile vasluiene*, Iași, 2005, 223 pag; volume similare a întocmit și pentru județele Bacău și Suceava.

Recent, am identificat încă 127 de benzi de magnetofon⁶, numerotate între 1 și 318, încât putem conchide că cea mai mare parte a fonotecii fostei arhive a fost recuperată. De asemenea, din cele aproximativ 3.500 de dosare, conform numerotării acestora, am recuperat 2.861, care din anul 2014 alcătuiesc un fond documentar care poartă numele fondatorului, la Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul”, din Vaslui. Iar benzile de magnetofon și fotografiile au ajuns, spre conservare, la Muzeul Etnografic al Moldovei, din Iași.

La 10 noiembrie 1973, în memoriul de activitate didactică și științifică, profesorul Vasile Adăscăliței considera cea mai „multumitoare realizare” a sa aceea că la Iași, sub egida Academiei Române, „în ultimii 5 ani, să se constituie un sector de folclor cu 4 cercetători, în loc de 1, cum era mai înainte, să se întemeieze și acolo o arhivă de folclor moldovenesc”. Iar cei patru cercetători ai sectorului de folclor din cadrul Centrului de lingvistică, istorie literară și folclor (viitorul Institut de Filologie Română „A. Philippide”),

⁶ Datorită d-lui Mircea Păduraru, cadru didactic al Facultății de Litere a Universității ieșene, în locul unde a activat Vasile Adăscăliței începând din 1959; îi mulțumesc și cu acest prilej.

Ion H. Ciubotaru (cel care a întocmit chestionarul etnografic general), Lucia Berdan, Lucia Cireș și Constanța Buzatu (ulterior, Silvia Ciubotaru), începând din 1970 au constituit Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei, care anul acesta sărbătorește 50 de ani.

Așadar, după cum preciza însuși Vasile Adăscăliței, în 2002, cele două arhive erau diferite. La Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei lucrau specialiști, pe când la cea a Seminarului de Folclor erau studenți, printre care inițial s-au numărat însăși specialiștii de la cealaltă arhivă, care și-au făcut ucenicia cu profesorul Adăscăliței, prin practica de teren, în vacanțe, în grupuri la care participau selectiv între 10 și 20 de studenți, grup care se împărțea în patru-cinci echipe, în funcție de numărul magnetofonelor, lucrând câteva zile în câte o localitate. Iar studenților, la secția fără frecvență, li se accepta în locul lucrărilor de control efectuarea unor culegeri de folclor, de obicei, în locurile lor de origine. Universitatea nu a asigurat decât o parte dintre aparatele de înregistrat și spațiul muncii de organizare și depozitare, Seminarul de Folclor fiind conceput astfel ca un

laborator de folcloristică. Prin urmare, au fost realizate mai multe anchete pe teren, în vacanțele de vară, precum⁷: 1965 – zona Gura Humorului, jud. Suceava; 1966 – zona Rădăuți, jud. Suceava; 1967 – zona Târgu Neamț, jud. Neamț; 1968 – zona Piatra Neamț și Roman, jud. Neamț, cu sprijinul Caselor Județene de Creație Populară și al organizațiilor județene de tineret ale UTC. Iar rezultatele cercetării de teren au fost publicate cu sprijinul Caselor Județene ale Creației Populare din Bacău⁸, Iași⁹, Suceava¹⁰ și Vaslui¹¹.

⁷ *Teatrul folcloric din județul Iași*. Culegere întocmită de V. Adăscăliței și I. H. Ciubotaru. Prefață și note de V. Adăscăliței, Iași, 1969, p. 26.

⁸ *Teatru folcloric din județele Bacău și Neamț*. Culegere de texte îngrijite și studiu introductiv de V. Adăscăliței, Bacău, 1968, 183 pag.

⁹ *Teatrul folcloric din județul Iași*, ed. cit., 312 pag.

¹⁰ *Folclor din ținutul Rădăuților*. Culegere îngrijită de V. Adăscăliței și Ion H. Ciubotaru, Suceava, 1969, 399 pag.; V. Adăscăliței, *Folclor din împrejurimile Sucevei*, Suceava, 1972, 197 pag.

¹¹ *Teatrul popular de Anul Nou din județul Vaslui*. Culegere monografică și prefață de V. Adăscăliței, Vaslui, 1971, 239 pag.

De pildă, în zona Rădăuților, în august 1966, au fost realizate anchete de către membrii cercului studențesc de folclor în satele: Arbore, Horodnic de Jos, Putna, Straja, Vicovu de Jos, Frătăuții Noi, Frătăuții Vechi, Iaslovăț, Marginea, Remezău, cu participarea profesorului Vasile Adăscăliței și a echipei formate din studenții: Dumitru Atanasiu, Luca Bejenaru, Nicoleta Berbece, Aurel Brumă, Lucia Cires, Ion H. Ciubotaru, Maria Iftinuț, Algeria Simota, Laura Stoica, Rodica Șuiu. Aceștia li se adaugă studenții de la secția fără frecvență și alte persoane, care au cules folclor în anii 1964-1968, împreună cercetând în 23 de sate¹².

În august 1969, în 26 de sate din zona Sucevei¹³, alături de Vasile Adăscăliței au lucrat atât tinerii cercetători folcloriști Lucia Berdan, Lucia Cires, Ion H. Ciubotaru și Constanța Huiban, profesorul Viorel Bârleanu, asistenții de la Universitatea ieșeană, Mircea Fotea și Ștefan Popa, cât și studenții Margareta Asaftei, Maria Bujor, Ioan Dămoc, Silvia Ionescu, Mihai Spănu, Rodica Șuiu și Vasile Tătaru.

¹² *Folclor din ținutul Rădăuților*, p. 10-13.

¹³ *Folclor din împrejurimile Sucevei*, p. 9-11.

Asemenea anchete de teren au avut loc în toate județele Moldovei, nu numai vara, ci și iarna, în perioada sărbătorilor de Anul Nou, înregistrările pe bandă de magnetofon fiind realizate în intervalul 1967-1983, în județele Bacău, Botoșani, Galați, Iași, Neamț, Vaslui și Vrancea, dar și în alte locuri, precum Maramureș. Cercetând înregistrările din arhiva Seminarului de Folclor și opisurile benzilor de magnetofon, găsim alături de cei menționați mai sus și pe alții: Luana Ilie, Cornel Ninu, Silvia Chiper, Nicolae Coriciuc, Natalia Șetriuc, Elena Simionovici, Sabin Rîșco, Zamfira Coman, Mariana Brăescu, Ion Cherciu, Nicolae Istrătescu, Constantin Bostan, Gh. Dolinschi, Romel Ispir și alții.

Culegerilor de folclor din județul Suceava li se adaugă cele din județul Botoșani¹⁴, iar o notă aparte se cuvine celor din județul Vaslui, unde între anii 1975-1978 profesorii Silvia Chiper și Dan Ravaru, foști studenți ai profesorului Vasile Adăscăliței, au

¹⁴ *Bună dimineața, lină fântână*. Culegere de folclor literar, Cuvânt înainte de V. Adăscăliței, Bacău, 1969, 215 pag.; *Câte mama mi le-o spus*. Culegere de folclor literar, îngrijită de Vasile Adăscăliței, Bacău, 1971, 237 pag.

realizat anchete, cele mai multe în satele de pe Valea Tutovei¹⁵, iar materialele înregistrate au ajuns în arhiva Seminarului de Folclor. De asemenea, o lucrare rămasă în manuscris, realizată de Vasile Adăscăliței în 1972, a văzut lumina tiparului abia în 2014¹⁶.

Materialele din arhiva Seminarului de Folclor se regăsesc în diferite cercetări și studii ale fondatorului, dedicate obiceiurilor și jocurilor cu măști de Anul Nou¹⁷, dar și altor aspecte ale culturii

¹⁵ *Datini și obiceiuri de pe Valea Tutovei*. Culegere de Dan Ravaru și Silvia Ravaru, Vaslui, 1981, 165 pag.; Dan Ravaru, Silvia Ravaru, *Folclor literar de pe Valea Tutovei*, Prefață de Vasile Adăscăliței, Piatra Neamț, 2001, 449 pag.

¹⁶ *Soare, soare, frățioare!* Culegere de folclor poetic din județul Vaslui, în *Soare, soare, frățioare! Restituiri etnografice*, Ediție îngrijită și studiu introductiv de Lucian-Valeriu Lefter, Iași, 2014, p. 159-308.

¹⁷ *Jocul cerbului în Moldova*, în „Revista de Etnografie și Folclor”, XIII (1968), nr. 5, p. 421-438; *Jocul ursului, de Anul Nou, în Moldova*, în „Analele Științifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași”, s.n., Literatură, XVI (1970), p. 21-32; *Istoria unui obicei. Plugușorul*, Iași, 1987, 154 pag.; *Jocul caprei în Moldova*, în vol. *Soare, soare, frățioare!...*, p. 55-106; *Teatrul popular de Anul în Moldova*, ed. cit., 631 pag. ș.a.

populare¹⁸, precum și în colaborare¹⁹. Având rolul unui laborator de folcloristică, studenții au putut valorifica materialele în comunicări precum cele susținute la colocviile naționale din Cluj-Napoca, în 1977²⁰ și Baia Mare, în 1979²¹.

¹⁸ *Jocuri de priveghi din județul Bacău*, în „Carpica”, XIII (1981), p. 117-131; *Jocul și cântecul de priveghi din județul Vaslui*, în „Studii și cercetări de etnologie”, s. n., VIII (1994), p. 27-48 ș.a.

¹⁹ V. Adăscăliței și Lucia Cireș, *Mocănașii – datină spectacol în Moldova*, în „Revista de etnografie și folclor”, XV (1970), nr. 4, p. 321-333; V. Adăscăliței și Lucia Cireș, *Teatrul haiducesc „Gruia lui Novac”*, în „Revista de etnografie și folclor”, XVII (1972), nr. 6, p. 481-490 ș.a.

²⁰ Ioan Chițoiu, Mihaela Chițoiu, *Date inedite privind teatrul popular Brâncovenii în Transilvania*; George Enache, *Jocurile de priveghi în localitățile din sud-vestul județului Vaslui*, în „Buletinul științific al Societății studenților folcloriști din România”, vol. I, Baia Mare, 1978, p.97-104.

²¹ Ioan Olaru, *Plugușorul la ciangăii din Luizi-Călugăra, județul Bacău*; Nicolae Coriciuc, Natalia Șetriuc, *Despre teatrul de păpuși în Moldova*; Teodor Moraru, Olimpia Năstac, *Merăoarele – cântec-joc de priveghi în Moldova*, în „Buletinul științific al Societății studenților folcloriști din România”, vol. II, Baia Mare, 1981, p.37-42, 68-70.

În 2014, a început digitizarea fonotecii arhivei Seminarului de Folclor, iar în anul următor a apărut prima antologie cu selecțiuni ale obiceiurilor de Crăciun și Anul Nou, un CD-ROM fiind anexat tezei de doctorat a lui Vasile Adăscăliței, *Teatrul popular de Anul Nou în Moldova*, susținută la Universitatea din București în 1970, dar rămasă nepublicată până în 2015. A urmat editarea fonotecii fostului Seminar de Folclor, pe care am botezat-o „Vasile Adăscăliței”, în memoria întemeietorului. De la sfârșitul anului 2017 și până acum, în 2020, au apărut cinci volume grupate tematic, primul volum fiind așezat sub semnul Centenarului, Căntece de cătanie (*Măi soldate roșior*); apoi, vol. 2 - Căntece de dor și jale (*Bate vântul vârfurile*), vol. 3 – Jocuri și căntece bătrânești (*Asta-i hora din străbuni*), vol. 4 – Jocuri și căntece de priveghi (*Mereoarele*) și vol. 5 – Căntece și obiceiuri de nuntă (*Trecui podul cel de flori*), însumând peste 480 de selecțiuni din fonoteca arhivei de folclor „Vasile Adăscăliței”.

În prefața la una dintre antologiile pe care le-a îngrijit, Vasile Adăscăliței preciza că „pe baza *doinelor* se poate ajunge la caracterizarea amănunțită a celui din urmă strămoș, așa cum pe

baza *baladelor* se poate obține caracterizarea generală a poporului nostru”²². Începând cu Vasile Alecsandri, care publică poeziile populare sau populare ale românilor, întâi la 1852, apoi la 1866, doinele sunt „acele plângeri duiosase a[le] inimei românului în toate împrejurările vieții”. În general, doina este imaginea întregii lirici populare, însă conținutul său se limitează doar la „creațiile cu ton grav, câteodată mobilizator”²³, definind cântecul trist, de durere, de necaz, de revoltă, de jale. Așadar, doina exprimă deopotrivă iubirea și înstrăinarea, adică dorul, reflectând sonor imaginea „spațiului mioritic” cu alternanța deal-vale, evocat de filosoful și poetul Lucian Blaga; doina a fost asumată astfel ca o marcă identitară românească și inclusă, în anul 2009, în Patrimoniul Cultural Imaterial UNESCO.

Spre deosebire de doină, balada este un cântec epic, termenul fiind substituit, la 1852, de Vasile Alecsandri celui de cântec bătrânesc care înglobează balada propriu-zisă, nuvelistică,

²² *Doine și balade*. Antologie și prefață de V. Adăscăliței, București, 1966, p. 5.

²³ *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, București, 1979, p. 294 (voce Lucia Ciureș).

cântecul epic de vitejie, de haiducie, istoric și cu întâmplări contemporane. Apariția terminologică a baladei la noi venea pe valul spiritului epocii. La 1846, în Anglia, William John Thoms crease conceptul de *Folk-Lore* („the lore of the people / tradiții ale oamenilor”), care înlocuia termenii de „Popular Literature” și „Antiquities Populare”²⁴. Însă începuturile le aflăm în secolul al XVIII-lea, în Germania, unde Johann Gottfried von Herder a inventat termenul de *Volkslied* sau *Cântec popular*, iar culegerea acestor cântece populare a publicat-o în 1778, *Volkslieder*, punând astfel bazele conceptului de *Volkskunde* sau *Folclor*, care avea să fie instituționalizat la mijlocul secolului al XIX-lea. Herder „oferă ceea ce s-ar putea numi o definiție reziduală a culturii populare”²⁵, adică a celor informați doar pe cale orală. Încă din secolul al XVII-lea, învățații vremii făceau distincție între „marea tradiție”, cultivată în școli sau biserici, și „mica tradiție” a celor

²⁴ Pentru context și discuții, v. Ion Diaconu, *Ținutul Vrancei*. Etnografie – Folclor – Dialectologie, I, București, 1969, p. 164-166.

²⁵ Peter Burke, *Popular Culture in Early Modern Europe*, Third edition, Routledge, 2009, p. 50 (discuție în contextul abordării unei lucrări a antropologului Robert Redfield, 1956).

din comunitățile rurale, fără știință de carte. Deși inter-dependente, cele două „tradiții” nu corespundeau în egală măsură celor două grupuri sociale principale, elita și oamenii de rând. Dacă elita participa la „mica tradiție”, accesul celor de jos la „marea tradiție” era limitat, în principal, de necunoașterea limbii latine folosite în școală. În schimb, „mica tradiție” era transmisă tuturor pe cale orală, fie în biserică, fie la crăsmă sau în târguri și iarmaroace. Prin urmare, pentru majoritatea populației cultura populară era singura cunoscută, spre deosebire elita minoritară care avea acces atât la „marea tradiție”, cât și la cultura poporului. Pentru elită însă cele două „tradiții” aveau funcții psihologice diferite, dacă „marea tradiție” era cât se poate de serioasă, „mica tradiție” era doar o joacă²⁶. Dar din când în când, istoria „ne face să asistăm la o mișcare alternantă, cântecul popular integrând ceea ce poate cunoaște din arta elitelor, acestea venind periodic să se scalde cu nostalgie în folclor”²⁷. Și cu toate că odată cu trecerea timpului informația s-a transmis din ce în ce mai mult în

²⁶ *Ibidem*, p. 55-57.

²⁷ Henri-Irénée Marrou, *Trubadurii*, Traducere, note și postfață de Sorina Bercescu, București, 1983, p. 83.

scris, prin școală, distanța dintre tradiția cultă și cea populară a rămas greu de estompat, gândirea umană păstrând cu cerbicie neștirbite forme reziduale ancestrale.

La vremea „descoperirii” culturii populare, țăranii formau între 80% și 90% din populația Europei, iar cântecele, dansurile și poveștile lor erau considerate doar populare de către Herder și elita timpului său. Descoperirea lumii noi și a populațiilor „primitive” a generat o nouă perspectivă lumii occidentale, o viziune romantică de valorizare a naturii prin căutarea prototipului primilor oameni care încă mai trăiau după legile naturii, „necorupți” de civilizație. Imaginea idilică a primului om a fost găsită, prin comparație, la țăranul din Europa, „privit ca imaginea credincioasă a celui alt”²⁸. Deși o creație populară conține acumulări succesive, la origine se datorează unui autor, rămas necunoscut, poate dintre cei considerați „indivizi izolați de

²⁸ Ion Chelcea, *Etnografie. Obiect, concepție, metodă*, în „Lucrările geografice «Dimitrie Cantemir»”, vol. IV, Iași, 1943, p. 308; „rezultă de aici, că centrul de greutate, ca înțeles, se deplasează acum, de la poporul conceput abstract – ca putere armată și organizație de stat – la poporul de concepție organică” (*ibidem*, p. 309).

înconjurime în momentul genetic”²⁹, care puteau avea o memorie homerică de mii versuri. Trebuie însă precizat că la români și popoarele vecine „cântecele sunt într-o perpetură mișcare”³⁰, cizelându-se în timp, în ideea creației populare percepută ca un fenomen viu, după cum considera și Vasile Adăscăliței. Desigur, nu trebuie avută în vedere o creație absolută, pentru că omul „nu poate decât să transforme materialele, datele, moștenirea pe care a primit-o. Orice operă omenească, oricât de originală ar părea la început, are, în mod obligatoriu, izvoare”³¹.

Legendar, eroic și istoric cântecul bătrânesc sau balada păstrează trăsăturile unei epopei desfășurată într-o „recitare melodică”, potrivit expresiei lui Nicolae Iorga, de către lăutari acompaniați de fluiet, cimpoi, vioară, cobză sau țambal, iar „pasajele cântate pe o melopee liberă, silabică, deschisă improvizației, alternează cu versuri recitate și cu interludii instrumentale”³², în Oltenia, Muntenia și sudul Moldovei. De mai

²⁹ Ion Diaconu, *op. cit.*, p. 38; v. și *ibidem*, p. 153-156 (nota 99).

³⁰ *Ibidem*, p. 51.

³¹ Henri-Irénée Marrou, *op. cit.*, p. 93.

³² *Dicționarul literaturii române...*, p. 72 (voce Lucia Cireș).

mică întindere, cu elemente lirice, balada nuvelistică era întâlnită în Transilvania și în nordul Moldovei, iar cea cu funcție de colindă o găsim în Transilvania și în Moldova, unde era interpretată ca plugușor. Balada are motive mitico-fantastice comune cu basmul și legenda, cu influențe reciproce, intrând, ca și acestea, de multă vreme „în declin și în destrămare”³³. De altfel, spațiul românesc nu este omogen, fiind observate diferențe folclorice inclusiv în aceeași zonă istorică, precum între nordul și sudul Moldovei³⁴.

În cântecul românesc, „între text și muzică nu există o legătură obligatorie și că melodiile sunt mai stabile decât textele, care se împropătează neîncetat”³⁵. Deși dragostea este subiectul cel mai

³³ Adrian Fochi, *Cântecul epic tradițional al românilor. Încercare de sinteză*, București, 1985, p. 28.

³⁴ Ovidiu Bîrlea, *Folclorul și unele probleme ale dezvoltării poporului român*, în „Revista de folclor”, IV (1959), 1-2, p. 199-200.

³⁵ *Dicționarul literaturii române...*, p. 189 (voce Lucia Ciureș); altfel spus, „melodia cântecului popular preexistă. În timp, aceștia i s-a adăugat adesea câte un text poetic nou”; „melodia (vocală, instrumentală) este cadrul formativ al cântecului popular” (Ion Diaconu, *op. cit.*, p. 39 și 189).

des cântat, măiestria artistică fiind atinsă în cântecele inspirate de dor, predomină latura meditativă care „dezvăluie o înclinare spre reflecție, o viziune complexă și echilibrată asupra naturii, vieții și societății”³⁶. Mai puțin însă în cadrul cântecelor bătrânești sau baladelor, care evocă eposul legendar, eroic și haiducesc³⁷, dar și pe cel al familiei³⁸, acestea putând fi considerate o oglindă a vremurilor trecute³⁹. În esență, oamenii culturii populare, nu

³⁶ *Dicționarul literaturii române...*, cit.

³⁷ Al. I. Amzulescu, *Cântecul epic eroic. Tipologie și corpus de texte*, București, 1981: *Gruia lui Novac și zâna* (p. 267-269), *Gruia lui Novac și crâșmărița* (p. 327-331), *Cântecul lui Bahnă* (p. 567-568); Lucia Berdan, *Balade din Moldova. Cercetare monografică. Cu un capitol de etnomuzicologie de Viorel Bârleanu și Florin Bucescu*, Iași, 1986, nr. 14, pp. 28-30 (*Novac. Anița crâșmărița*), nr. 41 și 113 (*Dragoș*).

³⁸ Al. I. Amzulescu, *Balada familială. Tipologie și corpus de texte*, București, 1983: *Vălean* (p. 325), *Nevasta vândută* (p. 369-370), *Chiralina* (p. 376-377).

³⁹ Pentru lucrarea de față, vezi viața romanțată a haiducului Costache Dragoș (1860-1886), scrisă pe baza actelor procesului: Ilie Ighel, *Dragoș, hoțul Tecucilor*, București, 1892.

numai din sate, ci și din lumea urbană, „n-au celebrat în cântecele și poveștile lor o viață cotidiană echilibrată”⁴⁰.

În rândul acestor cântece epice trebuie așezate și cele de cătănie și război, mai cunoscute fiind cele vechi, din vremea Marelui Război⁴¹, al căror simbol este cântecul roșiorului⁴², însă cele privitoare la cel de-Al Doilea Război Mondial au rămas necunoscute, supuse cenzurii ideologice a regimului comunist, dar păstrate din fericire în înregistrările arhivei de folclor.

În spirit romantic mult întârziat, mai ales în spațiul românesc, conceptul de cultură populară reprezintă lumea rurală. În realitate, din vechime, cultura populară era pretutindeni acolo unde lipsea învățătura și, mai ales, înțelegerea cărții atât la oraș, cât și la sat, aflată într-o perpetuă înnoire. Și la Vasile Adăscăliței,

⁴⁰ Șerban Anghelescu, *Farmecul discret al etnologiei. Eseuri*, București, 2013, p. 92.

⁴¹ C. Rădulescu-Codin, *Literatură populară*, I, *Cântece și descântece ale poporului*. Cu 50 arii populare. Ediție critică de Ioan Șerb și Florica Șerb. Studiu introductiv de Dan Simonescu, București, 1986, p. 430-450.

⁴² Cunoscute, de pildă, și în varianta vrânceană: *Măi soldate vânător* (Lucia Berdan, *op. cit.*, nr. 57, pp. 117-118).

pentru care aspectul practic avea întâietate în campaniile de culegeri de folclor cu studenții, „o trăsătură distinctivă a sa ca folclorist o constituie și perceperea creației populare ca un fenomen viu, peren, gata să găsească noi forme de supraviețuire în condițiile existenței moderne”⁴³.

Această antologie nu aduce în fața auditoriului doar „nестemate”, „capodopere” sau „flori alese” ale culturii populare, ci cântece frumoase din lumea de altădată, cu bucurii și necazuri, care alinau deopotrivă viața țăranului român și a târgovețului. Dintre cele peste 480 de selecțiuni din fonoteca arhivei de folclor „Vasile Adăscăliței”, cuprinse în cele cinci volume apărute până acum, menționate mai sus, acesta cuprinde 40 de piese: cântece de dragoste și război, doine și cântece doinite, balade sau cântece bătrânești și alte melodii rituale care marchează momentele principale ale vieții, interpretate a cappella și în acompaniament de instrumente vechi, de către Raluca Radu, licențiată în Etnologie la Facultatea de Litere a Universității București, păstrând în esență linia melodică de la vremea înregistrării, așa

⁴³ Dan Ravaru, *Postfață (sentimentală)*, în Vasile Adăscăliței, *Un pol de contribuții...*, p.219.

cum erau acestea cântate cu jumătate de secol în urmă în satele Moldovei, pentru a fi redată atmosfera sonoră a timpului trecut.

Cântecele interpretate din această antologie au fost înregistrate în anii 1967-1979, de către Vasile Adăscăliței și studenții săi: Lucia Berdan, Constantin Bostan, Lucia Cireș, Silvia Chiper (Ravaru), Nicolae Coriciuc, Ioana Livosche (Dragomir), Mircea Fotea, Nicolae Istrățescu, Luana Ilie (Troia), Doinița Munteanu, Dan Ravaru, Mihai Spânu, Natalia Șetriuc (Coriciuc). Pentru o parte dintre ei timpul n-a fost prea darnic și au plecat spre Ceea Lume.

Mulțumesc, și cu acest prilej, doamnei Lucia Cireș, pentru informații, pentru fotografii și, mai cu seamă, pentru identificarea celor ce au fost în campaniile de culegere a folclorului, care s-au dovedit adevărate „școli” de cercetare în teren, inițiate de Vasile Adăscăliței, cel care, după cum mărturisea un fost student al său, Dan Ravaru, „a reușit să fie, dintre toți profesorii pe care i-am avut, cel mai apropiat de studenți”, iar „toți cei care au realizat în Moldova lucrări mai mult sau mai puțin valoroase în studierea folclorului, i-au fost studenți, sau studenți ai studenților săi”.

CD-ROM 1

1.[Bate vântul vârfurile]

Foaie verde-a murile
Bate vântu' vârfurile
Și pe mine dorurile.
Și iar verde și-o lălea
Săraca inima mea
Nu mai este cum era.
I-am dat vin, i-am dat rachiu,
Nu mai este cum o știu.
I-am dat mâncare de post
Nu mai este cum o fost.
Mi-arde cămășuța-n spate
De-atâta străinătate.
M-am înnegrit pe obraz
De străinel ce-am rămas.
Străinel ca mine nu-i
Numa' puiul cucului,
Când îl lasă mama lui
În mijlocul crângului.

2. [Dragoș]

Pe ist deal, pe ceea vale,
Să plimbă Dragoș călare,
C-o cămeșă albă-i floare,
Spălată de-o fată mare.
Îi spălată-i și-i călcată,
La țâțșoare-i uscată.
Lui Dragoș nici nu-i păsa
Că potera-i ici, colea.
Lui de poteră nu-i pasă,
Că o fost să-i facă plasă
De dorul de la nevestă,
Eu lăs calu' să mai pască,
Dar doru' de la copii
Eu pui șaua și-am să mâi.

3.[De mai am noroc]

Foaie verde măracine,
Spune, măiculică, spune
De mai am noroc pe lume.
Eu ți-am spus și ți-oi mai spune,

Că tu n-ai noroc pe lume.
Norocul l-ai avut
Ai fost prost și n-ai știut.
Ai trecut pe lâng-o apă
Și-ai scăpat norocu-n baltă.
C-ai trecut pe lâng-un pod
Și-ai scăpat norocu-n glod.
Foaie verde siminoc,
Băgai mâna pân' la cot
De noroc nu dau deloc.
Foaie verde, foi de linte,
Fata mamei, tu n-ai minte,
Că norocul nu s' vinde.
Ș-ai noroc, noroc, noroc,
De te-aș prinde la un loc.
Să dau foc cu lemne verzi,
În noroc să nu mai crezi.
Căci dragostea-i mare câne,
De pe multe dealuri vine
Până ce te-o scos din minte.
După ce te-o scos din minte

Se întoarce și te râde, Leano.

4. Măi Ioane, măi Ioane,
Ț-o mâncat fetele banii!
Lasă, maică, să-i mănânce
Că le-o fost gurița dulce.
Când te ieu la sărutat
Nu te mai vezi săturat.
Cade birul și toamna
Și de s-o-mprimăvara.
Cântă cucu' și mierla
Din vale și pupăza.
Ionel, bătu-te-ar sfântul,
Cum îți bate freza vântul.
Las-o, maică, să mi-o bată.
Și verde spic sacară,
Inimioară, inimioară!
Inimioară, stai pe loc,
Să-ți pun lacăt într-o sară.
Lăcăte de-ai pune o mie,
Inimioara nu mi-o știe.

Ionel, bătu-te-ar sfântul,
Cum îți bate freza vântul.
Lasă, Doamne, să mi-o bată,
Cântă cucu-n deal la vie,
Eu credem că-mi cântă mie
Și el cântă la voinici,
Care pleacă de pe-aici.

5. Cucule cu pene suri
la mai cântă prin păduri,
C-oi fi și eu necăjit.
Vara vii, vara te duci,
Mă mir iarna ce mănânci.
Mănânc putregai de fag
Și pământ dacă mănânc
Tot vin vara să vă cânt.

6. Cântă cucu' prin pădure,
De-ar cânta, precum știu eu
Și să mor când oi vrea eu.
Să mă-ngroape unde-oi zice

La pieptul cu două țâțe.
Acolo-i dragostea dulce
Eu o coc și altu-o ia.
Eu o fac cu vorbele
Ș-altu-o ia cu brațele.
Ionel, când îi pleca,
Să dai pe la poarta mea
Să-ți dau flori de micșunele.
Să nu-ți par' armata grea,
Să-ți par' armata ușoară
Ca pana de vrăbioară.
Cine are ibovnică
Tare-i pare noapte mică
Cine n-are ibovnică
Tare-i pare noaptea mare
Și plapuma grea-n spinare
Tocmai ca piatra de moară.

7. Vară, vară, primăvară
Toate plugurile ară,
Numai eu străin prin țară

Și cu inima amară.
Ies plugurile din sat
Fără de nici un bărbat,
Și le îndreaptă spre ogor
Moșii cu nepoții lor.
De coarne ține-un moșneag
Plugul două vaci îl trag,
Și-o nevastă supărată
Strigă la vaci câteodată.
Tot oftează copiii:
Mamă, tata unde-o fi?
Tata-i dus tot la război
Să ne apere pe noi!
La război, arză-l-ar focu',
Că el ne-a mâncat norocu'.
La război, arză-l-ar para,
Că el ne-a mâncat tihneala.

8. [Măi soldate roșior]

Foaie verde doi bujori
Măi soldate roșior

Un' ți-o fost scris ca să mori?
Sus în vârful muntelui
Deasupra Carpatului.
De scăldat cin' te-o scăldat?
Norii când s-o scuturat
Și roua când o chicat.
De-ngropat cin' te-o-ngropat
Munții cân' s-or dărâmat.
Și cine ni te-o jăli?
Maica când o auzi.
Munții când s-or risipit
Pentru țară am murit,
Pentru țară șai mei frați
Ce-s la unguri subjugați.

9. Și iar verde amărăciune
Plânge pământul' sub mine
Ca copilul' de trei zile.
Copilul' plânge și tace,
C-are mamă să-l împace.
Dar pe mine n-are cine,

Că sânt străinel prin lume.
Și de străin ce-am rămas,
M-am înnegrit pe obraz.
M-am înnegrit, m-am pătat,
De străini m-am săturat.
De străinel ce sânt,
Mi-aș face o casă-n pământ,
Să intru-n ea și să plâng.
Și să plâng cât oi pute,
Să n-audă nimine.

10. Foaie verde măr dostat

De trei zile am plecat,
Nebăut și nemâncat
Oile de le-am cătat.
Ș-apoi foaie verde mărgărit
Mă uitai spre răsărit,
Văzui câmpul înverzind
Și pe mândruța venind.
Da' cu rochița strămtă-n șăle
Îmi venea ea cu mâncare,

Cu găina friptă grasă
Damingeana plină rasă.
Ia, neicuță, de mănâncă
De trei zile ești în luncă.
Da ia să-mi spui, mândruța me,
De trei zile umblu așa
Nebăut și nemâncat
Nici vinu' nu l-am gustat
Numa' am plâns și am oftat.
Da' după ce am băut, mâncat,
Pe mândra mi-am sărutat
Prin pădure am plecat
Și de toate am uitat.

11. [Nevasta vândută]

Foaie verde doi bujori,
Mi-i bărbatul băutori,
Mi-o băut două comori
Și-nc-o mai rămas datori
La un hoț de negustori.
Negustoru-l întreba:

Măi omule, dumneata,
Ce faci cu datoria?
Omul sta și să gândea,
Și-nspre casă c-o lua.
Acasă când ajungea,
Nevasta mi-l aștepta.
Pune masa să mănânc.
Strânge masa, nu mănânc,
Hai la târg, c-am să te vând.
Și-i puné curmeiu-n gât
Și-o ducé miercuri la târg.
Și pleca pe-un drum mai mare.
La o jumăta' de cale,
Se-ntâlni cu-un turc călare.
Bună ziua, turc călare!
Iar turcul mi-l întreba:
De vânzare-i nevasta?
De vânzare, turc călare.
Și cât îi cere pe ea?
Numai mia și suta.
Lasă suta și ia mia,

Și-mi dă-mi mie pe Maria.
Turcul sta și s-mpăca,
Iar femeia lăcrăma.
Taci, femeio, nu mai plânge,
Căci la bune curți te-oi duce!
Ardă-ți curțile pe tine
Cum arde inima-n mine!

12. [Doina ciobanului]

Sărăcuța, maica mea,
Mai bine nu mă făcea
Că m-am făcut cioban la oi.
Luăi oile-n porneală
Noaptea pe la pășuneală.
Lupii-n goană le luară,
Jumătate le mâncară.
Când luă eu sama bine
O venit la mine-un câne
Ș-apoi luă oile-n porneală
Noaptea pe la pășuneală.
Iar un drac de căprișoară

Pe sub poale ne-o luară
Iar eu cu o bâtișoară
Aruncai în căprișoară.
Și zisăi țap, țap, cu barbă lată,
Dă-mi oile la poiată.
Țap, țap, cu barbă lungă,
Dă-mi oițele la strungă.

Până-n matca Prutului,
Unde Prutul se cotește
Ghizdeiași-mbobocește,
Voinici cai să potcovește
De grea cale de gătește
La codri călătorește.

13. Prutule, Prutețule,
Secați-ar pâraiele
Și toate izvoarele
Să rămâie pietrele
Să trec cu picioarele
Să m-audă mândrele.
Mândrele de la Galați
Cu zulufii retezați
C-acolo-s banii băgați.
Ș-apoi, surioară, căprioară,
Scoboară dealul la vale
Și roade codrul pe poale.
Roade poala codrului

Frunzuliță foi de nuc
Șapte ani am fost haiduc
Și la vară iar mă duc.
Azi mă duc, mâine mă-ntorc,
Și poimâine sunt la loc
Să-mi jure cătunul tot
Căci nu m-am mișcat deloc.
Frunzuliță foi de nuc
Fetele se strâng buluc
Și mă-ntreabă un' mă duc!
Eu le spun la Câmpulung
Să-mi aleg din cal porumb,
Scurt în gât și lung în trup

Să-i dau coama de pământ
Că-ala-i bun de haiducit.
Frunzuliță siminoc
Și mă-ntreabă cân' mă-ntorc!
Eu le spun la primăvară
Când o-nfrunzi codrul iară.
De mic copil, de mic copil
Prin țări străine mă-mpăcăi
argat la oi

Luăi cață, luăi glugă,
Mă-mpăcăi la cioban slugă.
Luăi oile-n porneală
Și plecăi la pășuneală.
Cum mergeam prin munți
la vale
Crâșmăreasa-mi iese-n cale.
Vin, băiete, vin băiete,
De gustă vinul de sete.
Eu acolo mă dusei
În crâșmă că mă băgăi.
Băui azi și băui mâini,

Băui patru săptămâni.
Băui, neică, turma toată,
Când văzui toate la urmă
Că rămân și fără turmă.
Numa' iată păgubașul
Și stăpânul mă strânsără,
strâns de coate,
Și dă seama pentru toate
Apăi, na, na, na, ciobane, na.

14. Boii mei când aud doina

Ară țarina și moina.
Și de-aud o copiliță
Cântând doina-n poieniță
Mă duc iute și-o gășesc
Și de doină îi vorbesc.

15. Murgule, căluțul meu,

Ce îmi tragi așa de greu,
Murgule, căluțul meu.
Ori ți-i greu de corpul meu.

Nu mi-i greu de corpul tău,
Voinicel, stăpânul meu.
Da' mi-i greu năravul tău,
Voinicel, stăpânul meu.
Pe la toate cârciumele
Tu îmi bei cu mândrele,
Voinicel, stăpânul meu.
Pe mine, mă lași legat.
Cum ți-i drag cu mândrele,
Mie cu grăunțele.
Cum ți-i drag cu mâna în sân
Și mie cu botu-n fân,
Voinicel, stăpânul meu.
Cum te joci cu țățele
Și eu cu grăunțele.

16. Foaie verde de avrămeasă
Într-o joi de dimineață
Mi-o intrat moartea în casă
Tocmai când stăteam la masă
Cu fripturica ce-i grasă,

Cu ocaua de vin rasă.
Întind paharul s-o cinstesc
Ea-mi spune să mă grăbesc.
Mă rog, moarte, mă mai lasă,
Că nu mi-i bărbatul acasă,
C-am avere și-am copii
Și-o mie de datorii.
De s-ar plăti moartea-n bani,
Aș trăi și mii de ani.
Da' moartea nu vré parale
Și te ia din drumul mare
Fără pic de supărare.

17. [Pe drumul de la Orhie]
Foaie verde iasomie,
Pe drumul de la Orhie,
Merg doi frați la cătănie.
Zice unul cătră altul:
Măi frate, ne-am lăsat satul!
Mamă, tu ai știut bine,
Căci m-apucă neamțu-n mână.

Nu sunt munți, nici oi la stână,
Oi cânta vara-n grădină
Să mor în țară străină,
Numai patul de sub mine.
Mai bine să mor în sat
Cu pernuța mea sub cap.

18. La Mărășești, tăticul meu,
Cu arma-n mâini, el ca un leu
Lupta mereu, crunt se zdrobea,
Și-n orice atac se avânta.
Când un obuz mi l-a lovit
Ca un erou el a murit,
Lăsând în urmă pe ai lui
Iară pe mine nimănu.
Mămica când a auzit
Pe loc ea a înnebunit.
De-atuncea plâng și strig mereu
Mămica mea, tăticul meu.
De-atuncea plâng și spun oricui
Că sânt copilul nimănu

19. Foaie verde lin-pelin

Vai de copilul străin
Cum muncește la stăpân.
Dumnezeule ceresc,
Dă-mi și mie ce doresc.
Nu doresc un lucru mare
Ca să te coste parale.
Eu doresc un lucru mic
Să nu te coste nimic.
Vai de vin, vai de pelin,
Vai de omul cel străin
Cum muncește la stăpân.
Și muncește cu dreptate
Cu cămașa ruptă-n spate,
Niminea nu-i face parte
Și mâncare a treia parte.
Dimineața când mă scol
Întâi plâng ș-apoi mă spal
Și mă uit în sat cu dor.
Cum trec mame cu ficiori

Dar eu n-am nici ajutori.
Săraca maica me
Unde-s eu și unde-i ie.
Toate drumurile-s pline
Ș-a me maică nu mai vine
Că s-o dus pe Ceia lume.

20. [Cântecul lui Bahnă]

Și iar verde foi de nuc,
Bahnă când a fost haiduc,
El prin Vrancea haiducea.
Căpitan de hoți era,
El din Vrancea scobora
Și la boieri se ducea.
La boieri și chiaburi,
C-acolo-s bănuții buni.
Lua bani că trebuia
Și la Vrancea se-ntorcea.
El în codru că intra
Pe săraci mi-i ajuta.
El prin Paltin că vedea

Și la beci că se ducea,
Acolo se hodinea.
Un pahar de vin cinstea
Și la mândra se gândea.
De la beci el când pleca
Armele și le lua,
Sus în creastă se urca
Și de jandarmi se uita.
Jandarmii prin sat era,
El din creastă cobora
Din creasta Cojanului,
Pe ulița plaiului.
El din gură fluiera
Și spre Paltin cobora
Și mândra că l-auzea,
Sămn cu batista-i făcea.
Și Bahnă când se oprea
Jandarmii îl întreba:
De Bahnă tu știi ceva?
Chiar acum c-am auzit
Că la Chioșa c-a trecut,

Pe jandarmi-i minciunea
Și la Chioșa-i trimitea.
Bahnă-n urmă că venea
Și-n casă că mi-l poftea,
Sus în pod că mi-l suia
Ș-acolo că petrecea.
Mărioară, dute-n casă
Ș-adă găina grasă
Și păscuța cea frumoasă
Să stăm cu Bahnă la masă.
Și-au petrecut cât o petrecut
Jandarmii iar o venit.
Și băteau mereu în poartă
Și Ioana iese-ndată.
Jandarmii când întreba
Ea nimic nu răspundea,
Pe ficior că și-l striga
Pe Bahnă-l înștiința.
Și Bahnă când auzea
Armele-și le lua
Și din pod că cobora

Și cobora pe din dos
Și intra-n codru' cel des.
El jandarm când se-mbrăca,
Posturile le inspecta
Și-n registru așa scria:
Bahnă pe aicea trecea.
El în codru că intra.
Și pe Zvârnă-l înștiința
Și la haiduci că pleca.
Și Bahnă că povestea
C-are o mândră și-i drag
Ioana lui Chiriac,
Are o mândră și iubește
Și de jandarmi îl păzăște.
Ș-apoi o haiducit cât a haiducit
Și-napoi iar o venit.
Bahnă-n Paltin o intrat,
Zvârnă-n casă c-o plecat.
Și mă-sa mi-l întreba,
Bahnă ce mai povestea
El mă-sii tot îi spunea:

Că are o mândră ca o floare
Și-l iubește așa de tare.
Că are o mândră și-i drag
Ioana lui Chiriac.
Anița când auzea
Cu nimini nu mai vorbea
De fecior ea se ruga:
Fă tu, mamă, tot ce-i face,
Și vino cu Bahnă-ncoace.
Dar Zvârnă cel priceput
A făcut cum a putut
Și cu Bahnă c-o venit.
În casă mi l-a poftit,
Era foarte obosit,
Și pe pat s-o tolănit
Și-ndată o adormit.
Iar Anița că-i cânta:
Zece ani ai haiducit
Dar acuma s-o-mplinit,
Mă cobor la vale-n sat
C-altă mândră ți-ai cătat!

La vale-n sat a coborât
La jandarmi l-o pârât.
Jandarmii când auzea,
Cu toții s-aduna,
Armele și le lua
Pe plai ei urca.
Atunci Bahnă cobora,
Din gură el fluiera,
De jandarmi habar n-avea.
Comandantul cel mai mare
Că strigă din gură tare:
Dă-te tu, Bahnă, legat
Ca să nu fii împușcat.
El văzură că nu-i glumă
Și luară arma-n mână,
El singur că să lupta,
Jandarmi patruzeci era.
Patru ceasuri s-o luptat,
Niciun jandarm n-o-mpușcat.
Iar jandarmii l-o-mpușcat
De mână și de picior,

Făr' un pic de ajutor.
Măi jandarmilor, măi frate,
Opriți focurile toate
Să-mi scriu un cântec de moarte.
Iar jandarmii n-o-ncetat,
El de viu că nu s-a dat,

Cu pistolul s-o-mpușcat
Și jandarmii s-au trădat,
Uite mort mi l-a legat.
Toată Vrancea s-o-ntristat,
Nici cucul n-a cântat
Și codrul că s-a uscat.

CD-ROM 2

1. Pe cest deal, pe cest colnic,
Trece-o mândră ș-un voinic,
Voinicelul fluierând
Mândra-n urma lui plângând.
Puni-mă bade călare
Că nu mai pot de picioare,
Drumu-i gros și grunțuros
Nu mai pot mergi pe jos.
Te-ar lua neica, te-ar lua,
Mi-e milă de dumneata,
Dar mi-e murgu' mic de zile
Și-n picioare cam subțire,

De-abia mă duce pe mine
Mândrulițo, făr' de tine.
Trupul cu păcatele
Mijlocul cu armele.
Neiculiță fii blestemat.
De la măicuța m-ai luat
În codrii negri m-ai băgat.
M-ai băgat făr de samă
De mine ai să dai samă.
Du-te, neică, să te duci,
Pân-ai cădea rob la turci
Cu picioarele-n butuci

Și cu mâinile-n cătuci.
Neiculiță, să te-nsori de nouă ori
Și să faci nouă ficiori,
Și la urm-o copiliță
Să te ducă de mânăuță.
Sunt haiduc, haiduc să fiu,
Iar de teamă să nu știu.
Sunt haiduc, haiduc să mor,
Să iau fata lui Bujor
Să fiu șeful poternelor.
Colo în codrul cel verde
O lumină că se vede,
Împregiurul focului
Stau haiducii codrului.
Nu știu zăci ori doispră'ci
Ori și peste sută treci
Și frig carne de berbeci
De berbeci ocheșăl
Nu era altul ca el.
Și nu-l frigi cum se frigi
Și îl frigi-ntre cârligi

Și-l întorc între belciugi
Și îl dă în saramură
Că așa-i bun la băutură.
Sunt haiduc, haiduc să fiu,
Iar de teamă să nu știu.
Sunt haiduc, haiduc să mor,
Să iau fata lui Bujor
Să fiu șeful poternelor.
M-am dus la părintele
Să-mi dei paralele
Să-mi plătesc ocalele
Băute cu mândrele,
Mândrele și fetele.
El ne-o dat două bilete
Să iubesc pe noapte zăci
Și-n toată ziua trei-patru,
Ne-o spus că ne iartă păcat.

**2. Nani, nani,
Puiu' mamii,
Haide soamne**

De-l adoarme.
Haide știucă
Și mi-l crește,
Și tu soamne
De ne-o culcă.
Haide soamne
De-l adoarme,
Și tu floare
De-l fă mare.

3. Măiculiță și voi frați,

Voi vreți să mă măritați
Și cu sila să mă dați.
Dacă ziceți voi, mă duc,
Nu trăiesc că mi-i urât.
Hai, Lenuță, la mâncare,
Nu mănânc că nu mi-i foame.
Hai, Lenu', să ne iubim,
Nu că nu ne potrivim.
Ș-am lăsat merele-n drum
Ș-am venit la tine-acum.

4. [Ie-ți, mireasă, ziua bună]

Foaie verde și-o alună,
Ie-ți, mireasă, ziua bună
De la stele, de la lună,
De la mama ta ce-i bună,
De la grădina cu flori,
De la frați, de la surori.
Trecui podul cel de piatră
Eu m-am despărțit de tată.
Trecui podul cel de-alamă,
Eu m-am despărțit de mamă.
Trecui podul cel de flori,
M-am despărțit de surori.
Trecui podul cel de brazi,
M-am despărțit de frați.
Trecui podul cel de spini,
Mă apropii de străini.

5. [Jocul voalului]

Plângeți ochi și lăcrămați
Căci voi sânteți vinovați.

Rămâi, maică, bucuroasă
Că eu plec la a mea casă.
Plângeți voi patru pereți
Căci de mine rămâneți.

6. Ie-ți, mireasă, ziua bună

De la tată, de la mamă,
De la pomii din ogradă
Și de la frați, de la surori.
De la grădina cu flori
Și de la strat di zmeurică.
De la sora cea mai mică,
De la floarea de mușcată
Pe care-o lași în fereastră,
Da' în cap o tot punei
Și la horă te ducei.
Plângi, mireasă, și suspină
Că mergi la casă streină.
Da' floare-n cap nu m-ai purta
Că mergi de la casa ta.
Și te duci la soacră-ta

Pe cap îi purta basma.
Basmau-a-i tari gre,
Tăti grijile să-n ie,
Da' grija bărbatului
Și a soacrilor dacă-s răi.
Rar în lume mai găsești,
Rar în lume nimerești
Pe amândoi buni să găsești.

7. [Mereoarele]

Verde și-o gherghină
Lino, Lino, Lino!
Dați mereoarelor,
surioarelor!
Căci la voi mai mult
Și la noi puțin!
Dați mereoarelor,
surioarelor!
Dacă vă par mulți
Poftim și v-alegeți!
Dați mereoarelor,

surioarelor!
Nouă așa ne place,
Treci Mario încoace!
Dați mereoarele,
surioarelor!
Verde și-o gherghină
Lino, Lino, Lino!
Dați mereoarele,
surioarelor!
Nouă așa ne place,
Treci Costică-ncoace!
Dați mereoarele,
surioarelor!

8. [Gruia și zâna]

Gruia fuge ca nebunul
Și pe vale și pe șes
Și pe soare și pe lună.
Până dau de codru des,
Prin cest codru tănuit
La moș Novac e urât.

Stă, se uită la fecior:
Gruia tatii, Gruisor,
Ia să-mi cânti un cânticel,
Codru să răzbat cu el.
Gruia spune: Nu pot, tată,
Fiindcă tot în el să gată,
De cântat, eu de m-oi pune,
Codrul verde a să răsune.
Paltinii s-or legăna
Frunzele pe jos or chica.
De pe-un pat de lăcrămioare
Sare zâna în picioare.
Of, un glas, oare al cui,
Of, al tău este, măi Gruii!
Aici ai fost, de ce-ai plecat,
Și amărâtă m-ai lăsat!
Când o zări necazul meu
Lasă că ți-oi face-o eu.
Zâna oarbă de mânie,
Trage arcul cu săgeata,
Trage și mi-l nimereste

Drept în spate mi-l păleşte.
Cântă Gruio, ce-i urma
Eu toate le-oi discurma.
Măicuța lui mi-l vadă,
Grușor îi mort și-i pace.
Cântă Gruio, nu te face,
Grușor îi mort și-i pace.
Moș Novac i-așa de rău
Bagă mâna-n buzunar,
Amnarul iute l-o luat
Și foc pădurii i-a dat.
Pintre flăcări, pintre fum,
Iaca și zâna din zbor,
La doi pași de Grușor
Cade și zâna din zbor.
Moș Novac la el se duce:
Uite-l, vezi ce tinerel,
Nu ți-o fost milă de el.
Uite, fată, să-l învii
Altfel mori și tu, să știi!
Eu, moșule, l-aș învia,

Teamă mi-i că m-a tăia!
Jur pe paloșul din teacă
Că nimica n-a să-ți facă.
Zâna-i oarba de mânie,
Ea se duce la Grușor,
S-apleacă la el ușor,
Trage arcul din spinare.
Cântecul ce-ai făurit
A rămas neisprăvit.
Mai dormeai tu mult și bine
Dacă nu eram cu tine.
Fă-i tu singur judecata
Că eu nu-i poci da răsplata.
Ea a începe a se sfădi,
Dar cu Gruia nu vorbi.
Gruia mi-o luă de mână,
Pleacă, zâno, ești iertată.

9. [Are mama trei băieți]

Foaie verde trei scaieți,
Are mama trei băieți

Și toți trei-s luați la sorți.
Unu-i luat la sanitar,
Face armata prin spital.
Unu-i luat la călărași,
Face armata tocma-n Iași.
Unu-i luat la roșiori,
Face armata dezertori.
După ei plâng trei surori,
Plânge sora cea mai mare
Cu păr galben pe spinare.
Plânge sora mijlocie
Cu părul până-n călcâie.
Plânge sora cea mai mică,
Frunza-n codru se despică.
Vinde, maică, averea toată
Și mă scapă de armată.
Vinde, maică, boii toți
Și mă scapă de la sorți.
De la sorți și de la moarte,
Maica nu te poate scoate.
10. Și iar verde boboc lat,

Dacă știi că ești viteaz
Fă-ți grădina cu pârleaz.
Și-n grădină fă-ți fântână
Să strângi pe Leana de mână.
Să prinzi pe Leana de mână
De trei ori pe săptămână
Că i-o fost gurița bună.
Fa, Marie, unde-i mărș,
Că ai urme pe obraz.
Am mers, mamă, la fântână
Și m-o ciupit o albină.
Fa, Marie, tu mă minți
Că albina n-are dinți.
Fa, Marie, tu mă minți
N-are dinți, n-are măsele
N-are cu ce-ți face sămni.

11. [Toți militărașii vin]
Și iar verde flori de crin
Toți militărașii vin,
Numai militarul meu

Nu-l aduce Dumnezeu.
Tu n-ai treabă pe la poartă
Cu pălărioara roată,
Ca să prinzi sprânceana
dreaptă
Cum o purta Ghiță odată.
Vină maică, vin' odată,
Vine Ghiță din armată
Să vie și amantul meu
Că tare mi-i dor de el.

12. [În cimitir la Stalingrad]

Floricea flori mașcat
Toți tinerii vin din sat
Inima, inima mea,
Iar începe a mă durea.
Eu pe toți i-am întrebat
Pe-al meu soț un' l-ați lăsat.
Eu mi-o zis că l-au lăsat
În cimitir la Stalingrad.
Inima, inima mea,

Sărmanica, vai de ea.
Și-am plecat la cimitir
Cu-n buchet de trandafiri.
Ș-acolo când am ajuns
Pe loc m-o bușit un plâns.
Găsi-i crucea aplecată
Mă pusei pe plâns odată.
Din mormânt se auzea
Un glas subțirel era.
Copiliță bălăioară
Eu nu pot ieși afară,
Dacă nu ești mulțumită
Du-te acasă, te mărită.
Că și eu m-am înșurat
Pe patru scânduri de brad,
Două-n lung și două-n lat
Și deasupra un capac.

13. [Vălenaș]

Apucați să sui pe șură
Șapte mândre că-mi ieșiră.

Două poarta-mi deschidea,
 Două calul mi-l lua,
 Două-n casă mă băga.
 Mândra mea frigea un pui,
 Pe deasupra-i rumenit,
 La mijloc îi otrăvit.
 Ia Petrișor de mănâncă,
 Găini fripte, rumenite!
 Petrișor cum a gustat
 Lacrimile că i-au dat.
 Strângeți masa, nu mănânc,
 Dați-mi calul să mă duc,
 Să mă duc la maică-mea
 Să-mi stingă durerea mea.
 Maică-sa când l-a văzut
 Imediat s-a priceput,
 Ori că calul l-a trântit,
 Ori mândra l-a otrăvit.
 Nici calul nu m-a trântit,
 Ci mândra m-a otrăvit.
 Cântă cucul sus în moară,

Petrișor trage să moară.
 Cântă cucul sus în grindă,
 Pe Petrișor mi-lscaldăntindă
 Cântă cucul pe gunoi,
 Petrea pleacă de la noi.
 Șapte fete mi-l bocesc,
 Șapte popi mi-l prohodesc.

14. [Gruia și crâșmărița]

Răsărit de sfântu' soare
 Stărlucit-a sărbătoare.
 Sub umbra unui fag
 Ședea Gruia cu Novac.
 Cu cinzeci de nepoței
 Și Novac îi pintre ei.
 Toți galbeni și toți mâncau
 Numai Gruia lui Novac
 Nici nu bea, nici nu mânca.
 Față dalbă se strica,
 Dar Novac mi-l pricepea:
 O, tu, Gruio, fătul meu,

Foarte rău năravul tău
Ți-i voia de însurat
Ori ți-i dor de Țarigrad.
Nu mi-i voia de însurat,
Ci mi-i dor de Țarigrad.
Ia sama, taică, de mi-i duce,
Pe tine turcii te-or prinde,
Te-or prinde, te-or lega,
Cu gârbaciul te-or bătea
Pe fața obrazului
Peste zgârciul nasului.
Iar în grajd nemăturat
Scoate-l pe murgu-nșăuat.
Două paloșă i-a dat
Și-n Țarigrad s-a lăsat.
Și iar verde-a bobului
La birtu-mpăratului,
El în crâsmă c-a intrat
Către Aniță așa-mi zicea:
O, Aniță crâșmăriță,
Dă-mi tu mia vin cu vadra

Să-ți dau banii cu grămada.
De bani să nu-mi pomenеști
Dacă vrei să mai trăiești.
Vadra-n mână c-o-lua
Și-n piviniță se băga.
Scoate-o vadră, scoate două,
Și scoate și până-n nouă
Gruia zicea că-s tot două.
Iar Gruia când se-mbăta
Cu Anița așa vorbea
Și de bani-i pomenea.
Al naibii că se făcea
Palma-n bici o prefăcea
Și peste obraz îi da.
Și așa de mereu a dat,
Curgea sângele-nchegat
Cu măsele amestecat.
Poalele-n mână-și luară
Și la-mpărat fuga dară.
Împărate, împărate,
Să trăiești cu sănătate

Ce-a sosit la birtul tău
Este vai de capul meu.
Un tânăr scurt și gros
Cum îi stă lui mai frumos.
Du-te, Aniță, înapoi,
Ala-i Gruia lui Novac,
Să-i dai vin de ăl răvărsat
Ce de l-ai putea-mbăta
Mare leafă-i căpăta.
Ea-napoi că se-ntorcea
Dar Gruia când mi-o vedea:
Unde-ai fost, mâță bătrână?
La vecini după lumină!
Dac-ar fi pe legea mea,
Numai o palmă ți-aș mai da
De pe lume te-aș lua.

15. Pe un drum ce vine
Din munții Balcani
Se-ntâlnește-o mândră
Cu-n domn căpitan.

De unde vii tu oare,
Domnu' căpitan?
Vin din contra luptii
Din munții Balcani.
N-ai văzut tu, oare,
Domnu' căpitan,
Pe-un sergent ce poartă
Numele de Jan?
L-am văzut, drăguță,
Căci el m-a servit
Și pe câmpul de luptă
Acolo a murit.

16. Chira mamei, Chiră,
Vină-napoi, Chiră.
Copilașii tăi, mor de foame ei.
Lasă să mi-i plângă
Domnul să mi-i strângă,
De-ar fi lumea-n pace
Eu copii mi-oi face.
Cordonul ți-ai uitat

Acasă pe pat.
De-ar fi lumea-n pace
Eu cordon mi-oi face.
Soacră-ta cea bună
Zace-n pat de-o lună,
Las-o ca să plângă
Domnul să mi-o strângă.
Soacră-ta cea rea
Zace pe-o saltea,
Las-o ca să zacă
Cu saltea s-o-ntoarcă.
De-ar fi lumea-n pace
Eu soacră mi-oi face.

17. Astă noapte te-am visat

Bade, că te-am sărutat.
M-am sculat și-am pipăit
Și nimica n-am găsit.
Numai dorul inimii
Scriș pe fața perinii,
Cu cerneala ochilor

Cu penița genelor.

18. Pe casa lui Vasilică

Stau doi pui de rândunică,
Unul zboară, ș-altul pică,
Unul tremură de frică.
Și strigă în gura mare
Ajută-mă, frățioare,
Ca să-mi crească aripioare.
Aripioare de argint
Ca să zbor pân' la pământ,
La măicuța la mormânt.
Să-i văd fața ei pătată
Și gurița cea uscată.
Să-i sărut mâinile moi
Care ne-o crescut pe noi.
Mamă, mamă, ș-un dor de mamă.

19. Nistrule, pe malul tău

Crește iarbă și dudău.
De la mine pân' la tine

Numa' cimitire pline.
Într-o groapă șapte-opt
Învăliți în foi de cort.
Și la cap ce le punea
Și pe cruce iscălea!
Gradu' și familia,
Familia, contingentu',
Compania, regimentu'.
La spitalul din Bârlad,
Câte șapte-opt pe-un pat
Stau răniți cu fața-n sus,
Și cu ochii după rus.
Stă rănită, stă și plânge
Și din răni îi curge sânge.

20. [Plopul de la Rafaila]

Foaie verde-a bobului
Jos sub umbra plopului,
Sub plopul din Rafaila
A stat Ștefan cu oștirea.
Ștefan, Ștefan, viteaz domn,
A fost și oștean și domn
Și-au mai stat cât au mai stat
Și-o luat calul și-o plecat.
Foaie verde meri creștești
În pădurea Mălinești
Ștefan cu ai lui ostași
O săpat un mare șanț.
Foaie verde bob năut
O trecut de-atunci mult timp,
Dar această amintire
Veac de veac ea va rămâne.
Ah, Moldova mea.

CD-ROM 1

Nr.	Titlul melodiei Vol., nr. piesă	Localitate/județ	Anul culegerii	Durata
1	Bate vântul vârfurile II, 30	Bogdana-Vaslui	1975	3'10"
2	Dragoș III, 127	Ivești-Vaslui	1974	4'14"
3	De mai am noroc pe lume II, 27	Cristești(Puiești)- Vaslui	1976	5'10"
4	Măi, loane, măi, loane III, 107	Cetățuia(Puiești)- Vaslui	1977	2'46"
5	Cucule cu pene suri II, 51	Hălărești(Iana)-Vaslui	1977	1'37"
6	Cântă cucul prin pădure III, 40	Bogdana-Vaslui	1975	3'13"
7	Vară, vară, primăvară III, 235	Berchișești-Suceava	1969	4'02"
8	Măi soldate roșior 1, 18	Ruși (Puiești)-Vaslui	1975	2'50"
9	Și iar verde amărăciune II, 19	Puiești-Vaslui	1976	2'56"
10	Foaie verde măr dostat II, 10	Bârsești-Vrancea	1974	3'26"

11	<i>Nevasta vândută</i> III, 105	Fântânele(Puiești)- Vaslui	1977	4'40"
12	<i>Doina ciobanului</i> II, 40	Ghermănești (Drânceni)-Vaslui	1967	3'44"
13	<i>Prutule, Prutețule</i> II, 50	Ciocani-Vaslui	1978	2'56"
14	<i>Boii mei când aud doina</i> III, 243	Dumbrava(Ciurea)-Iași	1973	1'15"
15	<i>Murgule, căluțul meu</i> II, 17	Cristești(Puiești)- Vaslui	1976	4'01"
16	<i>Foaie verde de avrămeasă</i> II, 46	Răzăși(Puiești)-Vaslui	1975	4'59"
17	<i>Pe drumul de la Orhie</i> I, 5	Odaia Bursucani (Grivița)-Vaslui	1972	3'27"
18	<i>La Mărășești, tăticul meu</i> II, 60	Cârțibași(Bogdănița)- Vaslui	1975	2'01"
19	<i>Foaie verde lin-pelin</i> II, 25	Munteni(Botești)- Neamț	1968	4'49"
20	<i>Cântecul lui Bahnă</i> III, 155	Prahuda(Paltin)- Vrancea	1974	12'00

CD-ROM 2

Nr.	Titlul melodiei Vol., nr. piesă	Localitate, județ	Anul culegerii	Durata
1	<i>Pe cest deal, pe cest colnic</i> II, 48	Soveja-Vrancea	1968	7'41"
2	<i>Nani, nani, puiul mamei</i> V, 74	Bârsești-Vrancea	1974	1'15"
3	<i>Măcuțișă și voi frați</i> III, 71	Munteni(Botești)- Neamț	1968	2'10"
4	<i>Îe-ți mireasă ziua bună</i> V, 45	Cetățuia(Puiești)- Vaslui	1977	3'56"
5	<i>Jocul voalului</i> V, 9	Bucium (Valea Ursului)-Neamț	1968	1'47"
6	<i>Îe-ți mireasă ziua bună</i> V, 68	Straja-Suceava	1979	2'24"
7	<i>Mereoaarele</i> IV, 3	Gherghești-Vaslui	1978	2'26"
8	<i>Gruia și zâna</i> III, 130	Ivești-Vaslui	1974	9'16"
9	<i>Are mama trei băieți</i> I, 1	Odaia Bursucani (Grivița)-Vaslui	1972	4'16"
10	<i>Și iar verde boboc lat</i> III, 85	Cristești(Puiești)- Vaslui	1976	3'45"

11	<i>Toți militărașii vin</i> II, 66	Cristești(Puiești)- Vaslui	1976	2'26"
12	<i>În cimitir la Stalingrad</i> I, 11	Puiești-Vaslui	1976	4'13
13	<i>Vălenaș</i> III, 174	Puiești-Vaslui	1975	4'48
14	<i>Gruia și crâșmărița</i> III, 114	Ruși(Puiești)-Vaslui	1977	5'41
15	<i>Pe un drum ce vine</i> I, 4	Odaia Bursucani- Vaslui	1972	2'55"
16	<i>Chira mamei, Chiră</i> III, 117	Ruși(Puiești)-Vaslui	1977	1'36"
17	<i>Astă noapte te-am visat</i> II, 63	Cristești(Puiești)- Vaslui	1976	2'30"
18	<i>Pe casa lui Vasilică</i> II, 24	Răzăși(Puiești)-Vaslui	1975	2'53"
19	<i>Nistrule, pe malul tău</i> I, 10	Puiești-Vaslui	1976	3'21"
20	<i>Plopul de la Rafaila</i> III, 183	Rafaila-Vaslui	1977	3'49"

Sus - Aurel Brumă, Luca Bejenaru, mama lui Gh. Dolinschi,
Vasile Adăscăliței, Lucia Cireș, Avramia Dolinschi, Ion I. Solcanu;
Jos - Gh. Dolinschi, Laura Stoica, X, Rodica Șuiu, Dumitru Atanasiu

Sus - Elena Bârgăoanu, Mircea Fotea, Ispir Romel, Maria Iftinuț, Aurel Brumă, Rodica Șuiiu, X, X, Vasile Adăscăliței, Viorica Bostan, Ion H. Ciubotaru, Vicu Niculina, Algeria Simota, Larisa Agapie;
Jos - Margareta Ivan, Petru Bochiș, Ioan Popa, Elena Soare, X, Lucia Cires, Vasile Tătaru, Cornel Ninu

Tg. Neamț, 1967: Dumitru Atanasiu, Rodica Șuiu (Aura Mușat),
Viorica Bostan, Vasile Adăscăliței, Lucia Cîreș,
Romel Ispir, Vasile Tătaru

Mircești-Iași, 1967: X, Dumitru Atanasiu (Tache), X, Luana Ilie (Troia), Angela Mancaș (Atanasiu), X, Vasile Adăscăliței, X, Lucia Cireș, Maria Iftinuț (Anghel), Cornelia Guranda, X, Nicolae Ionel

Vasile Adăscăliței împreună cu echipa studențească

Fonoteca arhivei de folclor
„Vasile Adăscăliței”

Pe ist deal, pe ceea vale
Cântece de demult (2)

© Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui
<https://biblioteca-digitala.ro>

În spirit romantic mult întârziat, în spațiul românesc conceptul de cultură populară reprezintă lumea rurală. În realitate, din vechime, cultura populară era pretutindeni acolo unde lipsea învățătura și, mai ales, înțelegerea cărții atât la oraș, cât și la sat, aflată într-o perpetuă înnoire. Și la Vasile Adăscăliței, pentru care aspectul practic preleva în campaniile de culegeri de folclor cu studenții, „o trăsătură distinctivă a sa ca folclorist o constituie și perceperea creației populare ca un fenomen viu, peren, gata să găsească noi forme de supraviețuire în condițiile existenței moderne”, după cum observa Dan Răvaru, fost student al său.

Această antologie nu aduce în fața auditoriului doar „nestemate”, „capodopere” sau „flori alese” ale culturii populare, ci cântece frumoase din lumea de altădată, cu bucurii și neazuri, care alinau deopotrivă viața țaranului român și a târgovețului. Din fonoteca arhivei de folclor „Vasile Adăscăliței”, din care până acum au apărut cinci volume (cu peste 480 de selecțiuni), au fost alese 40 de piese: cântece de dragoste și război, doine și cântece doinite, balade sau cântece bătrânești și alte melodii rituale care marchează momentele principale ale vieții, interpretate vocal de Raluca Radu, însoțită uneori de câțiva instrumentiști, în ideea unei reconstituiri sonore a atmosferei timpului trecut în lumea celor mulți.